

DUMLU 1 NO.LU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/18

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 19/4/2024 tarih ve 2024/409 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
I. GİRİŞ	1
II. GENEL BİLGİLER	2
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler	3
B. Personel.....	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	4
A. Fiziksel Koşullar	4
B. Yönetim ve Personelin Tutumu	6
C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri.....	7
D. Beslenme	7
E. Sağlık	8
F. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri	9
G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler	10
H. Dış Dünya İle Etkileşim	11
IV. TAVSİYELER	12
A. Değerlendirme.....	12
B. Tavsiyeler.....	12
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	13
2. Erzurum İl Jandarma Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	13

KISALTMALAR

- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
- SEGBİS** : Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre: *“Yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 26/7/2023 tarihinde Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TIHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Buradaki görüşmenin ardından İdareden, mahpusların yerleşim planına ilişkin alınan belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan özellikle farklı suç türünden mahpusların bulunduğu koşullar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara, TIHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş ve gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personelden herhangi bir kimse koşullarda bulunmamıştır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerin ardından Ziyaret Heyeti koşulların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, atölyeler, kamera odası, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış, ilk tespit ve gözlemler ile acil olduğu değerlendirilen hususlar paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 17/7/2023 tarihli ve 24465 sayılı oluruna istinaden 26/7/2023 tarihinde, Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Erzurum merkeze 24 kilometre uzaklıkta bulunan Kurum, 20/8/2002 tarihinde faaliyete geçmiştir.

10. Kurumda; 1 kapalı spor salonu, 4 açık spor salonu, 7 derslik, 28 kapalı görüş kabini, 4 açık görüş salonu, 4 aile görüşme odası, 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³, 12 avukat görüşme odası, 2 müşahede odası, 1 manevi rehberlik odası, 1 çok amaçlı salon, 2 ziyaretçi arama kabini, 2 aktif SEGBİS cihazı, kütüphane, personel yemekhanesi, terzihane, mescit, revir, psiko-sosyal servis odası, psiko-sosyal servis bireysel görüşme odası, merkez kontrol odası ve kantin bulunmaktadır.

11. Kurumda 7/24 esasına göre kayıt yapan toplam 856 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır.

B. Personel

12. Personelin ünvanlarına göre sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÜN VAN	PERSONEL SAYI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2
Diş Hekimi	1
Öğretmen	2
Psikolog	6
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	248
Kâtip	2
Sağlık Memuru	4
Teknisyen	2

³ Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da bilinmektedir.

Şoför	2
TOPLAM	276

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

13. Kurumun kapasitesi 495 kişidir. Ziyaret tarihinde Kurumda 300'ü hükümlü, 20'si tutuklu ve 75'i hüküm özlü olmak üzere toplam 395 mahpus bulunmaktadır.

14. Kurumda 1 Afganistan uyruklu, 1 Özbekistan uyruklu, 1 Tunus uyruklu, 1 İran uyruklu, 2 Mısır Uyruklu, 2 Gürcistan uyruklu, 3 Irak uyruklu ve 16 Suriye uyruklu toplam 27 yabancı mahpus bulunmaktadır.

15. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

16. Kurumda, tek kişi kapasiteli 350 koğuş, 3 kişi kapasiteli 45 koğuş ve 10 geçici koğuş olmak üzere toplamda 405 koğuş bulunmaktadır. Banyo ve tuvalet alanı hariç tek kişilik koğuşlar 13,3 metrekare, 3 kişilik koğuşlar ise 26 metrekaredir.

17. Kurum koğuşlarında bir tuvalet ve bir banyo bulunmaktadır. Ayrıca tekli koğuşlar ve geçici koğuşlar hariç, diğer bütün koğuşlarda bir mutfak da bulunmaktadır.

18. İdare, her mahpusa 1 adet yatak, 1 adet nevresim takımı, 1 adet yastık ve 1 adet battaniye verildiğini; talepleri olması halinde mevsim şartları da göz önünde bulundurularak mahpuslara 2 ilave battaniye daha verildiğini teyit etmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar; her mahpusun yatak, yastık, nevresim, battaniye ve dolabının olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından yapılan koğuş ziyaretlerinde de müşahede edilmiştir. Ayrıca koğuşlarda, mahpusların kendilerinin satın aldıkları buzdolabı, televizyon, semaver, çekmecelik, masa, sandalye gibi eşyaların olduğu görülmüştür.

19. Koğuşların temizliği mahpuslar tarafından gerçekleştirilmektedir.⁴ İdare, maddi durumu yetersiz olan mahpusların temizlik ürünlerinin İdare tarafından ücretsiz olarak temin

⁴ 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Sağlığın korunması kurallarına uyma başlıklı 27. maddesi; "Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için

edildiği bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin koğuşlarda yaptığı incelemelerde, koğuşların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

20. Doku hasarı ve travma önleyici odaların yumuşak dolgu malzemesi ile kaplı olduğu, doğal ışık aldığı ve içerisinde yapay havalandırma ile birlikte bir tuvaletin bulunduğu görülmüştür. Ayrıca oda kayıt defterinin de düzenli olarak tutulduğu tespit edilmiştir. Odalarda kamera bulunmakla birlikte kamera tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülemektedir. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından İdareye bildirilmiş; ziyaret tarihinden sonra İdarece tarafımıza iletilen görsellerde tuvaletin kameranın görüş açısından çıkartıldığı görülmüştür.

21. Kurumda tek kişilik koğuşlarda kamera bulunmadığı, 3 kişilik koğuşlarda ise kamera bulunduğu ve kameranın sadece ortak yaşam alanını görüntülediği görülmüştür. Havalandırma avlularında da kamera bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin kamera kontrol odasında yaptığı incelemede bütün kameraların düzenli bir şekilde çalıştığı, gündüz ve gece görüşlerinin net olduğu, incelenen kameralarda kör noktalar bulunmadığı, kamera kayıtlarının geriye dönük 7 aya kadar izlenebildiği tespit edilmiştir.

22. İdare, her mahpus için günlük 100 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplam 250 litre suyun koğuş güncel sayıları dikkate alınarak koğuş otomatlarına aktarıldığını ve mahpusların 7/24 suya erişim olanaklarının bulunduğu bilgisini paylaşmıştır. Görüşme yapılan mahpuslar da suya erişim noktasında herhangi bir sorun yaşamadıklarını, sağlanan sıcak su miktarının ihtiyaçlarının giderilmesinde yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

23. Kurum çamaşırhanesinde çalışan vaziyette 3 adet çamaşır makinesi ve 3 adet kurutma makinesi mevcuttur. Bir çamaşır filesi 17,5 Türk Lirası karşılığında yıkanmaktadır. Her mahpusun çamaşırları ayrı yıkanmakta ve mahpuslar talepleri olması durumunda her zaman çamaşırlarını yıkatabilmektedir.

24. Kurumda, zemin katlardaki koğuşların havalandırma alanı bulunurken, havalandırma alanı bulunmayan koğuşlar bloklardaki ortak havalandırma alanını kullanmaktadır. İdare, yüksek güvenliğin ceza infaz kurumu olunması hasebiyle mahpusların havalandırmaya çıkmalarının mahpusun suç türüne, konumuna ve tehlikelilik durumuna göre değişiklik gösterdiğini ancak her mahpusun günlük bir saatten az olmamak üzere havalandırmaya çıkarıldığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, günlük 1.5 saat havalandırmaya çıktıklarını beyan etmiştir.

25. Kurumun ısıtılması, doğalgaz yakıtlı kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Mahpuslar, ısınma ile ilgili problemlerinin olmadığını, ağır kış şartlarına rağmen ısınma

gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.”

sisteminin düzenli olarak çalıştığını ve havaların soğumasıyla birlikte sistemin faaliyete geçirildiğini aktarmıştır.

26. Koşullarda acil durum butonları olduğu görülmüş, butonların çalıştığı Ziyaret Heyeti tarafından test edilmiştir.

27. Kurumda iki adet ziyaretçi arama odası bulunmaktadır. Ziyaretçi arama odalarından birisinin kadın ziyaretçilere, diğerinin ise erkek ziyaretçilere tahsis edildiği, odalarda askılık olduğu ve odaların temiz olduğu görülmüştür.

28. Eş görüşme odalarında çağrı butonu bulunmakta olup butonların çalıştığı Ziyaret Heyeti tarafından test edilmiştir.

29. Odaların düzenli ve temiz olduğu, her odada banyo, tuvalet, elbise dolabı, koltuk bulunduğu ve oda pencerelerinde perde olduğu gözlemlenmiştir. Odalardaki banyolarda sıcak su imkânı bulunduğu ancak banyolarda temiz olmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan evrak incelemesinde son bir yıl içerisinde 25 tane mahpusa eş görüşme ödülü verildiği tespit edilmiştir.

30. İdare, kantinde satılan ürünlerin listelerinin ve satış fiyatlarının güncel olarak mahpusların bulunduğu koşullara dağıtıldığı bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmede mahpuslar, kantin ürünlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını ancak kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede, kantindeki ürün çeşidinin oldukça fazla olduğu, temel ihtiyaç maddesi olarak kabul edilen ürünlerin satışının yapıldığı ve ürünlerin son kullanma tarihlerinin geçmediği, bozulma özelliği olan ürünlerin uygun saklama koşullarında muhafaza edildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca kantinde satışa sunulan taze meyve ve sebzenin haftalık olarak tedarik edildiği, cuma günleri ise taze simit ve tatlı satışlarının olduğu kantin personeli tarafından ifade edilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

31. İdare, Kuruma hükmü kesinleşerek, tutuklanarak veya başka ceza infaz kurumlarından nakil yoluyla gelen mahpusların aramalarında, tek kullanımlık önlük verilerek kişinin arama odasına alındığı, öncelikle bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartıldığı, bedenin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra bedenin alt kısmındaki giysilerin çıkartılarak aramayı yapıp tamamladıkları, mahpusa ait tüm eşyaların X-Ray cihazından geçirilerek kontrol edildiği bilgisini vermiştir. Ziyaret Heyetinin arama odalarında yaptığı incelemede, odalarda mahremiyetin korunması amacıyla odaya kamera konulmadığı görülmüştür. Odalarda önlük

olduğu, ayrıca kamera kayıtlarında yapılan incelemede Kuruma en son gelen mahpuslara arama için önlük verildiği tespit edilmiştir.

32. İdare, mahpusların Kuruma ilk girişlerinde; İdare ve Gözlem Kurulunun mahpus dosyası üzerinde yaptığı incelemeden sonra mahpusun suç tipine uygun koğuşa veya odaya yerleştirildiğini ifade etmiştir. Ziyaret Heyetinin yaptığı koğuş ziyaretlerinde aynı suç grubuna mensup mahpusların aynı koğuşlarda kaldığı, mevzuat uyarınca tehlikeli mahpus statüsünde bulunan mahpusların tek kişilik koğuşlara yerleştirildiği, tutuklu ve hükümlü mahpusların ayrı koğuşlarda barındırıldığı anlaşılmıştır.

33. İdare, Kurum personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları eğitimi aldığı bilgisini paylaşmıştır. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların nerdeyse tamamı, infaz ve koruma memurlarının kendilerine yönelik davranışlarından memnun olduklarını, sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olduklarını, kendilerine karşı fiziksel veya sözlü herhangi bir kötü muamele durumunun söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

34. İdare, Kurum içi dilekçelerin, sabah sayımında dilekçe kontrolü yapan görevliler tarafından günlük olarak alındığı, dilekçenin konusu ve mahiyeti açısından tasnif edilerek sorumlu infaz ve koruma başmemuru ve Kurum nöbetçi müdürü tarafından ilgili birimlere havale edildiği, talep olması durumunda dilekçe çıkış numaralarının mahpuslara verildiği bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpuslar, dilekçelerin sabah sayımı sırasında görevliler tarafından toplandığını, İdarenin dilekçelerine cevap verdiğini, Kurum dışına gönderilen dilekçelerin çıkışında bir sorun yaşanmadığını belirtmişlerdir.

35. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa nöbetçi ikinci müdürün riyasetinde yapıldığı bilgisini vermiş, görüşme yapılan mahpuslar da söz konusu durumu teyit etmiştir.

36. İdare, ayrıca son bir yıl içerisinde mahpuslar tarafından işkence ve kötü muamele iddiasıyla ilgili herhangi bir şikâyet olmadığı bilgisini vermiştir.

D. Beslenme

37. İdare, yemeklerin günlük iâşe bedeli kapsamında verildiğini, yemeklerin Dumlu Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirildiğini, yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiğini, yemeklerin bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözetilerek

hazırladığını belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, yemeklerin çok yağlı olduğuna, karbonhidrat ağırlıklı olduğuna ve yetersiz olduğuna dair şikayette bulunmuşlardır. Ziyaret Heyeti tarafından, inceleme sırasında öğle yemeği kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve öğle yemeğinin doyuruculuğu Heyet tarafından yeterli bulunmuş ancak yemeklerin yağının biraz rahatsız edici olduğu değerlendirilmiştir. Geçmişe dönük yemek listelerinde yapılan incelemede yemeklerin et, sebze ve bakliyat bakımından çeşitlilik gösterdiği görülmüştür.

38. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslara durumlarına uygun diyet yemeklerin verildiğini teyit etmiştir.

39. İdare, mahpusların içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla karşılandığı, buna ek olarak mahpusların kantinden de içme suyu temin edebildikleri bilgisini paylaşmıştır. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelemesinde, Kurumda kullanılan suyun analizinin düzenli olarak yapıldığı, en son analizin Kurum İdaresinin talebi üzerine İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 07.06.2023 tarihinde yapıldığı ve analiz sonucunun İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun olduğu tespit edilmiştir.

E. Sağlık

40. Kurumun sağlık biriminde 1 hekim, 1 dış hekimi ve 4 sağlık personeli görev yapmaktadır. Hekim, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirmiş olup haftanın 2 günü (salı ve cuma günleri) ve sadece yarım gün Kurumda hizmet vermektedir. Dış doktoru ve sağlık personeli Kurumun kendi personeli olup haftanın 5 günü mesai saatleri içerisinde hizmet vermektedir. Ziyaret tarihinde hekim ve dış hekiminin Kurumda bulunmamasından dolayı kendileriyle görüşme sağlanamamış, Kurumdaki sağlık hizmetleri ile ilgili olarak sağlık personellerinden bilgi alınmıştır.

41. İdare, mahpusların muayene taleplerini dilekçeyle ilettikleri, bütün taleplerin karşılandığı, haftalık ortalama 120 hastanın muayene edildiği, acil durumlarda dilekçe olmaksızın hastaların doğrudan revire çıkarıldığı, kronik hastalığı bulunan mahpusların düzenli olarak kontrollerinin yapıldığı, mahpusların kullanmaları gereken ilaçların doktor tarafından reçete edilerek personel tarafından temin edildiği ve hastalara teslim edildiği bilgisini vermiştir. İdare ayrıca mahpuslara bırakılması sakıncalı olan ilaçların personel tarafından günlük olarak kontrollü bir şekilde mahpuslara verildiği bilgisini paylaşmıştır. Sağlık personelleriyle yapılan görüşmede, ilaçların temin edilmesi konusunda herhangi bir problem yaşanmadığı ifade

edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar da, İdare ve sağlık personelinin duruma ilişkin açıklamalarıyla aynı yönde beyanda bulunmuştur.

42. Ziyaret Heyeti tarafından sağlık servisinde yapılan incelemede, muayene taleplerinin tamamının karşılandığı, sağlık talebine ilişkin dilekçelerin düzenli olarak arşivlendiği, yapılan muayene işlemlerinin muayene kayıt defterlerine ve elektronik ortama işlendiği, serviste acil bir müdahale için gerekli teçhizatın olduğu, ilaçların son kullanma tarihlerinin geçmediği görülmüştür.

43. İdare, hekim tarafından hastaneye sevki uygun görülen mahpusların jandarma personeli tarafından hastaneye götürüldüğü ve sevk günlerinin jandarma personel sayısına göre değişiklik gösterdiği bilgisini paylaşmıştır. Mahpuslar, genel itibarıyla Kurumdaki sağlık hizmetlerinden memnun olduklarını ancak hastane sevklerinde sorun yaşadıkları ve sevklerin çok geç yapıldığı şikâyetinde bulunmuşlardır. Ziyaret Heyetinin yaptığı dosya incelemesinde doktor tarafından 10/5/2023 tarihinde hastaneye sevki uygun görülen bir hastanın 26/7/2023 tarihine kadar sevkinin gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. İdare, sevklerde jandarmanın yoğunluğu ve personel eksikliği gibi nedenlerden dolayı zaman zaman aksamaların yaşandığını belirtmiştir.

44. Diş servisinde, diş çekme, dolgu, kanal tedavisi, kaplama ve diş temizleme gibi tedavi hizmetleri verilmekte olup gerekli ekipmanlar mevcuttur. Mahpusların dosyalarının ve muayene taleplerine ilişkin dilekçelerin düzenli bir şekilde tutulduğu, muayene taleplerinin karşılandığı görülmüş ancak serviste kanal tedavisi için kullanılan bazı malzemelerin son kullanma tarihlerinin geçtiği tespit edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar diş muayene ve tedavilerinin sorunsuz bir şekilde yapıldığını belirtmiştir.

F. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

45. İdare, Kurumun psiko-sosyal servisinin dilekçe talepleri doğrultusunda haftalık ortalama 35 bireysel görüşme yaptığı bilgisini paylaşmıştır. İdare ayrıca, psiko-sosyal servisin mahpuslara yönelik grup çalışmaları yaptığı, bu kapsamda Öfke Kontrolü Programı düzenlendiği bilgisini paylaşmıştır. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar, psikoloğa çıkma taleplerinin karşılandığını, psikologla bireysel görüşmeler yaptıklarını, psikoloğun zaman zaman grup çalışmaları da düzenlediğini ifade etmişlerdir.

46. Psiko-sosyal servisin, Kuruma yeni gelen mahpuslara yönelik “İlk Görüşme Formu” düzenlediği, buna ek olarak her mahpus özelinde detaylı bilgilerin yer aldığı “Araştırma ve Değerlendirme Formu” oluşturduğu anlaşılmıştır.

47. Ziyaret Heyetinin yaptığı evrak incelemesinde, psiko-sosyal servisin, psikofarmakolojik tedaviye ihtiyaç duyan mahpusların psikiyatri sevkini gerçekleştirdiği ve takibini yaptığı, kriz durumunda olan (kendine zarar verme ya da yakınlarından birisinin kaybı gibi durumlarda) mahpuslarla özel görüşmeler yaparak psikolojik destek sağladığı, intihar ve risk grubunda olan mahpuslarla takip esaslı psiko-sosyal bireysel görüşmeler yaptığı anlaşılmıştır.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

48. İdare, sportif faaliyetler kapsamında her mahpusun haftada bir saat spora çıktığı bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, haftada bir saat spora çıkarıldıklarını ifade etmişlerdir.

49. Ziyaret Heyetinin incelemesinde, kapalı spor salonunda futbol, basketbol, voleybol ve masa tenisi oyunları için gerekli ekipman bulunduğu görülmüştür. Açık spor salonları ise futbol oynamaya elverişli olup zemini sentetik çimlerle kaplıdır. Açık spor salonlarından birinin duvar üst kısmında bulunan güvenlik tellerinin saha içine düşmesinden dolayı kullanılamaz durumda olduğu görülmüştür.

50. Koşullarda bulunan televizyonlarda müzik, sinema, haber ve belgesel kanalları dâhil olmak üzere 30 televizyon kanalının mevcut olduğu ancak sinema kanalı başta olmak bazı kanallardan sinyal alınmadığı görülmüştür. Görüşme yapılan Mısır, Suriye, Irak ve Tunus kökenli yabancı mahpuslar televizyonda Arapça yayın yapan bir kanalın da yer alması talebinde bulunmuştur. Kurumda barındırılan ve anadili Arapça olan mahpus sayısı göz önüne bulundurulduğunda (22 kişi), kanal listesine Arapça yayın yapan bir kanalda eklenmesi talebini Ziyaret Heyeti İdareye iletmiş, İdare ise televizyonda 30 kanal sınırlaması olduğunu yeni bir kanal eklenmesi durumunda mevcut kanallardan birisinin kanal listesinden çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir. Görüşme yapılan bazı mahpuslarda lig maçlarını izlemek için ücretli spor kanalı aboneliği talebinde bulunmuş, İdare de konuyla ilgili yazışmaların yapıldığını ve kısa süre içerisinde ücretli spor kanalı bağlantısının sağlanacağını ifade etmiştir.

51. Kütüphanede bir infaz ve koruma memuru çalışmaktadır. İdare, Kurum kütüphanesinde 3603 kitabın olduğunu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde mahpusların Erzurum İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da yararlanabildiğini ifade etmiştir.

52. İdare son bir yıl içerisinde 394 mahpusun kütüphaneden yararlandığı, bu kapsamda mahpusların, Kurum kütüphanesinden 5416 kitap, İl Halk Kütüphanesinden ise 2637 kitap talebinin karşılandığı bilgisini paylaşmıştır.

53. İdare ayrıca, mahpusların haftalık olarak 2 kitap Kurum kütüphanesinden, 3 kitap da İl Halk Kütüphanesinden alabildiklerini, ayrıca kendilerine ait kutsal kitap, dini kitap ve sözlük hariç yanlarında 20 adet kitap ve 5 dergi bulundurabildiği bilgisini vermiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar İdarenin verdiği sayılara ilişkin bilgileri doğrulamış, kitaplara erişim konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadıklarını ve ilgili personelin kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin Kurum kütüphanesindeki incelemesinde; mahpuslara dağıtımı yapılan kitapların düzenli olarak kayıt altına alındığı, kütüphanede yabancı dilde kaynak bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Ziyaret Heyetinin koğuş ziyaretlerinde, Kurum kütüphanesi ve İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin koğuşlara dağıtılmış olduğu görülmüştür.

54. İdare, Kurumda, açık öğretim fakültesi, açık öğretim lisesi ve açık öğretim ortaokulu kaydı olan 91 öğrenci bulunduğu bilgisini vermiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, Kurum İdaresinin ders kitaplarının tedariki ve sınavlara girilmesi noktasında kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

55. Kurumda atölye çalışması bulunmamaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpusların tamamı, atölye alanlarına çıktıklarını ancak herhangi bir faaliyet olmadığı için sadece mahpusların sohbet ettiğini ifade etmiştir.

56. Kurumda sosyal etkinlik çalışmaları kapsamında yalnızca kara kalem resim kursu bulunmakta olup 5 mahpusun kursa katılım sağladığı görülmüştür. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından, Kurumda sosyal etkinliklerin çok az olduğu ifade edilmiştir. İdare de kurs sayılarının sınırlı olduğunu kabul etmiştir.

57. İdare, eğitim ve öğretim çalışmaları kapsamında 2023 yılı içerisinde 3 mahpusa birinci derece okuma yazma kursu verildiği bilgisini paylaşmıştır.

H. Dış Dünya İle Etkileşim

58. Kurumda her blokta 8 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu projesi kapsamında görüntülü görüşme sistemi alt yapısı bulunmamaktadır. İdare ayrıca normal infaz rejimine tabi mahpusların yakınlarıyla haftada 10 dakika telefon görüşmesi yaptığı, ağırlaştırılmış infaz rejimine tabi mahpusların ise 15 günde bir 10 dakika telefon görüşmesi yaptığı bilgisini vermiştir. Görüşme

yapılan mahpuslar, İdarenin telefon görüşmeleriyle ilgili verdiği bilgileri teyit etmiş ve bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bazı mahpuslar, telefon görüşlerinin hafta içine denk geldiğini, bu saatlerde çocuklarının okulda olduğunu dolayısıyla çocuklarıyla konuşamadıkları şikâyetinde bulunmuşlardır. Söz konusu durum Ziyaret Heyeti tarafından İdareye iletilmiş, İdare bu durumdaki mahpusların, çocuklarının okula gittiğini belgelemeleri durumunda telefon görüşme saatlerinin hafta sonuna alındığını belirtmiştir.

59. İdare, normal infaz rejimine tabi mahpusların ayda 1 defa açık görüşe, 3 defa da kapalı görüşe; ağırlaştırılmış infaz rejimine tabi mahpusların ise ayda 1 defa açık ve 1 defa kapalı görüşe çıktığı; görüşmelerin süresinin 45 dakika olduğu bilgisini vermiştir. Görüşme yapılan mahpuslar, İdarenin görüşme sürelerine ilişkin verdiği bilgilerin aynısını beyan etmiştir.

60. Ziyaret Heyetinin açık ve kapalı görüş alanlarında yaptığı incelemede, ziyaret alanlarının geniş, ferah ve temiz olduğu, alanlarda yeterli sayıda sandalye ve duvarlarda duvar saatleri olduğu gözlemlenmiştir. Heyet tarafından ayrıca kapalı görüş kabinlerindeki telefonların çalışıp çalışmadığı test edilmiş ve telefonların çalıştığı anlaşılmıştır.

61. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede odalarda kamera olmadığı ancak odalardaki seslerin dışardan duyulabildiği anlaşılmıştır.

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

62. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

63. Yemek menülerinin mahpusların rahatlıkla tüketebileceği şekilde hazırlanması,⁵
64. Eş görüşme odalarındaki banyoların temizliğinin düzenli olarak yapılması,
65. Sinyal alınamayan televizyon kanallarının izlenmeye uygun hale getirilmesi ve televizyon kanallarının güncellenerek Arapça yayın yapan bir kanalın da kanal listesine eklenmesi,
66. Dış servisinde kullanılan malzemelerin son kullanma tarihlerinin düzenli olarak kontrol edilmesi ve son kullanma tarihi geçen malzemelerin tedavilerde kullanılmaması,
67. Açık spor salonundaki eksikliklerin giderilerek kullanıma hazır hale getirilmesi,
68. Kurum psiko-sosyal servisinin mahpuslara yönelik, mahpusların beden ve ruh sağlığı ve bütünlüğünü korumayı amaçlayan grup çalışmaları ve programlarını artırması,⁶
69. Mahpusların sosyalleşmesi, bilgi ve görgülerinin artırılması amacıyla düzenlenen eğitim-öğretim kursları ile iş ve meslek kurslarının sayılarının artırılması, atölyelerin faal hale getirilmesi, kültürel etkinliklerin düzenlenmesi,⁷
70. Avukat görüşme odalarının mahpuslar ile avukat arasında konuşulanların duyulamayacağı hale getirilmesi,⁸
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Erzurum İl Jandarma Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

⁵ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: “Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.”

⁶ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 12. maddesi: “Psiko-sosyal yardım servisi MADDE 12- (1) Psiko-sosyal yardım servisi; personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar.”

⁷ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olduğunca mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.”

⁸ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik; “Tutuklunun müdafisi, uzlaştırmacı ve arabulucu ile görüşmesi” kenar başlıklı 19. maddesi: “Tutuklu, vekâletname aranmaksızın müdafisi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duymayacağı, ancak; görüşmenin görevlilerce izlenebileceği bir ortamda, açık görüş usulüne tabi olarak görüşür. Bu kişilerin müdafisi ile yazışmaları denetime tabi tutulmaz.”

71. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve acil muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi,⁹ hususu tavsiye edilmektedir.

⁹ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 27: “Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapishanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur.”